

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 464/2012-51

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. januára 2013 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť M. K., L., a L. D., M., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 104/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 656/1994) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. a L. D. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 104/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 656/1994) p o r u š e n é b o l o .

2. M. K. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré j e Okresný súd Michalovce p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. L. D. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré j e Okresný súd Michalovce p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Michalovce j e p o v i n n ý uhradiť M. K. trovy právneho zastúpenia v sume 256,36 € a L. D. trovy právneho zastúpenia v sume 256,36 € na účet advokátky JUDr. I. R. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. augusta 2012 doručená sťažnosť M. K., L., a L. D., M. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 104/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 656/1994).

Zo sťažnosti vyplýva: „Právna predchodkyňa (matka) sťažovateľov, p. M. D., r. B. podala dňa 13. 7. 1994 na Okresný súd Michalovce žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti proti žalovaným...

Toto konanie sa viedlo na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 8C 656/94, v súčasnosti sa vedie na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 13C/104/2007...

Dňa 16. 3. 2010 zomrela právna predchodkyňa sťažovateľov p. M. D., r. B.

Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 6Co/48/2010-86 zo dňa 25. 10. 2010 rozhodol tak, že zrušil rozsudok Okresného súdu Michalovce sp. zn. 13C/104/2007 zo dňa 29. 10. 2009 a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Konanie nie je doposiaľ právoplatne skončené.“

Sťažovatelia poukazujú na to, že: «Sporná vec je súčasťou štandardnej agendy všeobecných súdov. Podľa názoru sťažovateľov... v konaní vedenom na Okresnom súde Michalovce pôvodne pod sp. zn. 8C 656/94, v súčasnosti vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 13C/104/2007, ktorého účastníkmi sú aj sťažovatelia, dochádza k prietahom.

Je zrejmé, že konanie pôvodne vedené na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 8C 656/94, v súčasnosti vedené na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 13C/104/2007 ani po 18 rokoch od jeho začatia nie je právoplatne skončené...

Sťažovatelia sú presvedčení o tom, že konanie Okresného súdu Michalovce nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu sporu, ale súd svojim postupom a rozhodnutiami naopak konanie nedôvodne predlžuje a oddaľuje tým poskytnutie právnej istoty rozhodnutej veci sťažovateľom. Neprimeraná dĺžka konania pritom nie je odôvodnená právnou, resp. faktickou zložitou veci alebo správaním sťažovateľov, resp. ich právnej predchodkyne...

Sťažovatelia poukazujú na nečinnosť odporcu po tom, čo bol rozsudok Okresného súdu Michalovce sp. zn. 8C 656/94-21 zo dňa 27. 9. 1994 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 16 Co 54/95-30 zo dňa 31. 3. 1995, keďže odporca nariadil pojednávanie na deň 15. 9. 1996. teda až po takmer roku a pol od zrušenia rozhodnutia odporcu.

Krajský súd v Košiciach uznesenie sp. zn. 16 Co 54/95-30 zo dňa 31. 3. 1995, ktorým zrušil rozsudok odporcu odôvodnil takto:

„Súd prvého stupňa nepostupoval podľa týchto ustanovení, ktoré sa procesne aj hmotnoprávne vzťahujú na danú vec. Nevykonal však potrebné dokazovanie na otázky tvrdenej reálnej delby, ani na to, kto má byť pasívne legitimovaným účastníkom v spore. Ak totiž neboli všetky osoby, na ktorých sa vec vzťahuje účastníkmi konania, žalobe by nebolo možné vyhovieť. Prípadný vyhovujúci rozsudok by nezaväzoval osoby, ktoré sú

vecou dotknuté a neboli účastníkmi konania a vznikol by stav, ktorý by nevedol k stabilizácii pomerov.

Pre nedostatočne zistený skutočný stav veci bolo nutné podľa § 221 ods. 1 písm. a) O. s. p. zrušiť napadnutý rozsudok a vec vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Keďže súd prvého stupňa vychádzal z uznávajúcich prejavov žalovaných a neoveril si skutočnosti, ktoré sú v žalobe tvrdené, dokazovanie je vlastne na začiatku. Je nutné zistiť, kedy došlo k reálnej del'be, či sa tak stalo za účinnosti obyčajového uhorského práva alebo po 1. januári 1951, či všetci spoluvlastníci boli účastníkmi tejto del'by.

So zreteľom na to, že dokazovanie zatiaľ prakticky nebolo vykonávané, nie je možné dobre predvídať nutnosť konkrétne vymedzených dôkazných prostriedkov v tejto veci.“

Na pojednávaní konanom dňa 5. 9. 1996 súd zistil, že žalovaná v 1. rade M. J. pred 2 mesiacmi, teda v júli 1996 zomrela. Z tohto dôvodu odporca uznesením sp. zn. 8C 656/94-35 zo dňa 5. 9. 1996 rozhodol tak, že konanie proti žalovanej v 1. rade M. J. zastavil a proti žalovaným J. G. a L. S. vylúčil vec na samostatné konanie, ktoré bolo vedené u odporcu pod sp. zn. 8C 1106/97.

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo dňa 13. 11. 1997, teda po viac ako roku od predchádzajúceho pojednávania.

Podaním z 19. 11. 1997 žalobkyňa navrhla pripustiť do konania na strane žalovaných... Tomuto návrhu bolo uznesením zo dňa 17. 2. 1998 vyhovené.

Viac ako ročná nečinnosť je nepochybná aj medzi pojednávaniami, ktoré sa uskutočnili dňa 17. 2. 1998 a dňa 23. 3. 1999.

Sťažovatelia ďalej považujú za dôležité poukázať na viaceré obdobia nečinnosti odporcu po tom, čo Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 14 Co 346/01-79 zo dňa 24. 4. 2002 zrušil rozsudok Okresného súdu Michalovce sp. zn. 8C 1106/97-40 zo dňa 23. 3. 1999 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Krajský súd v Košiciach uznesenie sp. zn. 14 Co 346/01-79 zo dňa 24. 4. 2002, ktorým zrušil rozsudok odporcu odôvodnil takto:

„S poukazom na tieto nedostatky v dokazovaní, kde rozsah potrebného dokazovania prekračuje rámec odvolacieho konania, odvolaciemu súdu neostávalo nič iné, ako rozsudok súdu prvého stupňa v zmysle ust. § 221 O. s. p. zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.“

Odvolačný súd ďalej v odôvodnení tohto uznesenia zaviazal prvostupňový súd spojiť konania vedené u odporcu pod sp. zn. 8C 656/94 a pod sp. zn. 8C 1106/97.

Prvé pojednávanie sa u odporcu uskutočnilo dňa 18. 3. 2005, teda viac ako dva a trištvrté roka po zrušení rozhodnutia odporcu.

Ďalšie pojednávania sa uskutočnili dňa 19. 7. 2007, teda viac ako dva a štvrt' roka od predchádzajúceho pojednávania, dňa 15. 4. 2008, teda viac ako 8 mesiacov od predchádzajúceho pojednávania, dňa 10. 10. 2008 a dňa 29. 10. 2009, teda viac ako rok od predchádzajúceho pojednávania.

Na pojednávaní konanom dňa 29. 10. 2009 došlo k vyhláseniu rozsudku Okresného súdu Michalovce sp. zn. 13C/104/2007 zo dňa 29. 10. 2009, ktorým odporca rozhodol tak, že určil, že žalobkyňa p. M. D., r. B. je výlučnou vlastníčkou nehnuteľnosti zapísanej na liste vlastníctva č. 921, k. ú. L., okres Michalovce ako parc. č. 1324/199 – orná pôda o výmere 7 246 m².

Proti tomuto rozsudku Okresného súdu Michalovce sp. zn. 13C/104/2007 zo dňa 29. 10. 2009 podala žalovaná v 2. rade L. S. odvolanie.

Dňa 16. 3. 2010 zomrela právna predchodkyňa sťažovateľov p. M. D., r. B. Právnymi nástupcami pôvodnej žalobkyne p. M. D., r. B. sa stali jej dedičia, ktorými sú sťažovatelia.

Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 6Co/48/2010-86 zo dňa 25. 10. 2010 rozhodol tak, že zrušil rozsudok Okresného súdu Michalovce sp. zn. 13C/104/2007 zo dňa 29. 10. 2009 a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odvolačný súd v odôvodnení uviedol:

„Prvostupňový súd sa vo veci neriadil pokynmi odvolacieho súdu, uloženými vzrušujúcim rozhodnutím sp. zn. 14 Co 346/01 zo dňa 24. 4. 2002 a nevykonal dokazovanie v ňom nariadené.

Naviac je potrebné povedať, že rozsudok je aj nepreskúmateľný, pretože poukazuje len na výsluch účastníkov a absolútne nehodnotí vykonané dôkazy...“

Prvé pojednávanie sa u odporcu uskutočnilo dňa 15. 5. 2012, teda viac ako roku a pol po zrušení rozhodnutia odporcu odvolacím súdom.

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo dňa 26. 6. 2012.

Sťažovateľom je známa judikatúra Ústavného súdu SR, ktorá vyžaduje podanie sťažnosti na prietahy predsedovi príslušného všeobecného súdu v zmysle ustanovenia § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch, aby bolo možné ústavnú sťažnosť považovať za prípustnú v zmysle ustanovenia § 53 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov a prijať ju na ďalšie konanie.

Avšak z rozhodovacej praxe Ústavného súdu SR vyplýva tiež to, že vyššie zmienené pravidlo o vyčerpaní sťažnosti na prietahy predsedovi príslušného všeobecného súdu neplatí absolútne, keďže Ústavný súd SR posudzuje okolnosti každého jednotlivého prípadu, a ak zistí extrémnu resp. zjavne neprimeranú dĺžku konania, v takom prípade nevyžaduje podanie sťažnosti na prietahy predsedovi príslušného všeobecného súdu...».

Sťažovatelia žiadajú o priznanie finančného zadosťučinenia, každému v sume po 15 000 €, ktoré odôvodňujú takto: „Právna predchodkyňa (matka) sťažovateľov mala k nehnuteľnosti, a to pôde, ktorá je predmetom konania vedeného u odporcu blízky citový vzťah, keďže túto pôdu desiatky rokov nerušene užívala, obhospodarovala a zveľaďovala, aby ju mohla neskôr prenechať svojim deťom, teda sťažovateľom. Preto mala záujem na usporiadaní vlastníckeho práva k tejto pôde a dosiahnutí právnej istoty, že je výlučnou vlastníčkou pôdy, aby táto pôda prešla v rámci dedenia na sťažovateľov už právne vysporiadaná.

Tento záujem viedol právnu predchodkyňu sťažovateľov v roku 1994 k podaniu žaloby o určenie vlastníckeho práva k tejto pôde. V konaní vedenom u odporcu bol viackrát vyhlásený rozsudok, ktorým bolo určené, že je výlučnou vlastníčkou pôdy. Vzhľadom na to, že tieto rozsudky odporcu boli zakaždým zrušené rozhodnutím odvolacieho súdu pre procesné pochybenia a iné vady (ako nepreskúmateľnosť odôvodnenia rozhodnutia pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov), právna predchodkyňa sťažovateľov pociťovala krivdu a nespravodlivosť, ktorá u nej pretrvávala mnoho rokov až do jej smrti v roku 2010.

Tieto pocity boli, a ešte stále sú prítomné aj u sťažovateľov, ktorí mali vrúcny citový vzťah k svojej matke. Sťažovatelia preto vyjadrujú svoju nespokojnosť so súdnym systémom v Slovenskej republike.“

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľov

- na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a

- právo na prejednanie vecí v primeranej lehote zakotvené v čl. 6 ods. 1 prvá veta Dohovoru,

bolo postupom Okresného súdu Michalovce vo veci sp. zn. 13C/104/2007 (pôvodne sp. zn. 8C 656/94) porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd Michalovce konal vo veci vedenej na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 13C/104/2007 (pôvodne sp. zn. 8C 656/94) bez prietáhov.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Michalovce pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľom finančné zadosťučinenie, a to sťažovateľke M. K. vo výške 15.000,- Eur a sťažovateľovi L. D. vo výške 15.000,- Eur.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov prijal na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 464/2012- 25 z 3. októbra 2012.

Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril k prijatej sťažnosti.

Na výzvu ústavného súdu reagoval podpredseda okresného súdu podaním sp. zn. 1SprV392/2012 doručeným ústavnému súdu 14. novembra 2012, v ktorom zhrnul chronológiu konania na okresnom súde a uviedol: «Z prehľadu procesných úkonov sťažovateľov je nepochybné to, že žiaden z nich od začatia konania t. j. od 13. 7. 1994 nepožiadaval konajúceho sudcu o urýchlenie vybavenia vecí, teda o vytýčenie termínu pojednávania resp. iným spôsobom neupozornil sudcu na zdĺhavosť konania. Takáto žiadosť ani urgencia nevyplýva ani z obsahu žiadneho podania sťažovateľov vo veci samej. Je pritom bežnou praxou advokátov činných v obvode Okresného súdu Michalovce, ale i

iných súdov, že ak sa pojednávanie vo veci dlhšiu dobu neuskutočňuje, v prvom rade sa na to upozorní konajúci sudca, ten sa požiada o vykonanie nápravy. Okresný súd Michalovce ako označený porušovateľ základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov dáva do pozornosti ústavného súdu i to, že sťažovatelia nepreukázali využitie dôležitého právneho prostriedku na uplatnenie ktorého majú v zmysle § 3 ods. 7 a § 62 a nasl. zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch, právo. Žiaden z nich sa o nápravu nepokúsil podanou sťažnosťou na prieťahy v súdnom konaní. Jedná sa pritom o účinný prostriedok ochrany porušovaného základného práva sťažovateľov vzhľadom k tomu, že orgán štátnej správy súdov má v zmysle zákona o sudcoch dostatočné právne prostriedky k tomu, aby konajúceho sudcu donútil konať v primeraných lehotách a dostatočne kvalitne.

Nič nebráni predsedovi súdu, aby proti sudcovi, ktorý opakovane porušuje základné práva účastníka na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov vyvodil i disciplinárnu zodpovednosť. Už po prvej podanej sťažnosti orgán štátnej správy priebežne sleduje a kontroluje, či konajúci sudca koná vo veci bez zbytočných prieťahov. V zmysle § 66 zák. č. 757/2004 Z. z., predseda súdu zistí príčiny prieťahu, prijme opatrenie na ich odstránenie a zároveň o nich upovedomí sťažovateľa. V konaniach, v ktorých sa prejednával nárok sťažovateľov, však nebolo z ich strany podaním sťažnosti umožnené orgánu štátnej správy súdov, aby porušeniu ich základného práva bolo zamedzené vtedy, keď k prvým prieťahom začalo dochádzať. Nepochybne by sa tým predišlo neprimeranej dĺžke konania. I keď sťažovatelia sami potvrdzujú, že sťažnosť v zmysle § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. nepodali, pričom argumentujú, že tak nemuseli urobiť s ohľadom na extrémnu a zjavne neprimeranú dĺžku konania. Okresný súd Michalovce tento názor nezdieľa. I z najnovšej judikatúry ústavného súdu vyplýva /napr.: I. ÚS 199/2012/, že v zmysle nášho právneho poriadku je stále potrebné pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy SR preukázať využitie právneho prostriedku podľa § 3 ods. 7 v spojení s § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z.. Úspešnosť sťažnosti v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy je teda podmienená podaním uvedenej sťažnosti. Tú sťažovatelia nepodali, a preto ich ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť.

K požadovanej nemajetkovej ujme sťažovateľov je potrebné uviesť, že je neprimerane vysoká. Jej výšku odôvodňujú blízkym citovým vzťahom k pôde, ktorú matka sťažovateľov „desiatky rokov nerušene užívala“. Z tohto tvrdenia nepochybne vyplýva to, že na svojom

oprávnení súdenú vec užívať, zo strany žalovaných, prípadne tretích osôb popierajúcimi vlastníctvo, ukrátená nebola. Z vykonaného dokazovania v súdnom konaní nevyplýva, aby niekto zo žalovaných bránil žalobkyni v užívaní nehnuteľnosti. Sťažovatelia, resp. ich matka bola teda obmedzovaná len k dispozícii so žalovanou parcelou, ktorú ako celok prevádzať nemohla. Nik z nich však netvrdí, že mali v úmysle predmetnú vec predať, a že tak pre prietahy v súdnom konaní urobiť nemohli. I z týchto dôvodov teda uplatnení nemajetkovú ujmu treba ponímať ako nedôvodnú.

Na pojednávaní konanom dňa 6. 11. 2012 bolo o nárokoch žalobcov, teda i sťažovateľov, v celom rozsahu rozhodnuté. K dnešnému dňu k porušovaniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nedochádza, a preto v zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu nie je dôvod sťažnosti vyhovieť.» Z podania podpredsedu okresného súdu zároveň vyplýva, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Sťažovatelia v liste doručenom ústavnému súdu 22. novembra 2012 prostredníctvom svojej advokátky uviedli, že netrávajú na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom. Zároveň uviedli vo svojom vyjadrení k vyjadreniu predsedu okresného súdu k podanej sťažnosti tieto relevantné skutočnosti: „Keďže konanie u odporcu sa vedie viac ako 18 rokov, je jednoznačne nepochybné, že so zreteľom na kritériá posudzované ústavným súdom – celkovú dĺžku konania a predmet konania, preventívny účinok sťažnosti na prietahy nemôže byť vzhľadom na už uplynúvšiu dĺžku konania (18 rokov) a predmet konania (určenie vlastníckeho práva) významný a relevantný z hľadiska dosiahnutia podstaty a účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov...

Z... rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci I. a I. proti Slovensku vyplýva, že Európsky súd pre ľudské práva nepovažuje sťažnosť na prietahy podanú predsedovi príslušného všeobecného súdu podľa zákona o súdoch za účinný prostriedok nápravy pre účely článku 35 ods. 1 Dohovoru, obzvlášť v prípadoch extrémnej a zjavne neprimeranej dĺžky konania, ako je tomu vo veci sťažovateľov, a z tohto dôvodu nemôže byť prípustnosť sťažnosti podľa článku 127 Ústavy SR podmienená podaním sťažnosti na prietahy predsedovi príslušného všeobecného súdu v zmysle ustanovenia § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch.

Podpredseda Okresného súdu Michalovce vo vyjadrení uviedol, že finančné zadostučinenie požadované sťažovateľmi je neprimerane vysoké a nedôvodné, keďže sťažovatelia, resp. ich právna predchodkyňa boli obmedzení len v dispozícii s nehnuteľnosťou, ktorú nemohli previesť na inú osobu, pričom nikdy netvrdili, že mali úmysel túto nehnuteľnosť predať.

Z vyjadrenia nie je zrejmé, ako k takému tvrdeniu podpredseda Okresného súdu Michalovce došiel, keďže sťažovatelia a ani ich právna predchodkyňa nikdy nevyjadrili svoj úmysel k možnému prevodu ich vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, a to z dôvodu, že odporca ani po viac ako 18 rokoch právoplatne nerozhodol v predmetnom konaní o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Preto je toto tvrdenie podpredsedu Okresného súdu Michalovce hypotetické a účelové.

Zmyslom konania o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je právne usporiadanie, resp. vyjasnenie vlastníckych vzťahov k spornej nehnuteľnosti. Jednoznačne zmyslom takéhoto konania nie je ani po viac ako 18 rokoch neposkytnúť účastníkom konania právnu istotu, či konkrétna osoba je alebo nie je výlučným vlastníkom spornej nehnuteľnosti.

Vzhľadom na to, že v predmetnej veci došlo k reálnej delbe nehnuteľnosti, a právna predchodkyňa sťažovateľov nadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnosti vydržaním, predmetné konanie nebolo po skutkovej a právnej stránke vôbec zložité. Pokiaľ takto nadobudnuté vlastnícke právo nie je určené súdom v konaní o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vlastník je v stave právnej neistoty, pričom nemôže vykonávať všetky svoje vlastnícke oprávnenia, najmä platne previesť nehnuteľnosť na inú osobu.“

Na overenie dôvodnosti tvrdenia sťažovateľov si ústavný súd vyžiadal aj spis okresného súdu sp. zn. 13 C 104/2007.

Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) od ústneho pojednávania v danej veci,

pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 656/1994, resp. sp. zn. 13 C 104/2007.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke ide o konanie o určenie vlastníckeho práva, ktoré patrí ku štandardnej rozhodovacej činnosti súdov a nie je zložitá. Je však potrebné poukázať na to, že na strane žalovaných boli pôvodne štyria účastníci, z ktorých niektorí zomreli a účastníkmi konania sa stali ich právni nástupcovia. Takisto na strane žalobkyne došlo ku právnenému nástupníctvu. V konečnom dôsledku je tak počet všetkých účastníkov konania 10, čo prispieva k faktickej zložitosti veci, a tým aj k predlžovaniu súdneho konania.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovatelia sú právni nástupcovia po svojej matke ako pôvodnej účastníčke konania pred okresným súdom. Matka sťažovateľov zomrela 16. marca 2010. Osvedčenie o dedičstve sp. zn. 15 D 248/2010, Dnot 102/2010 zo 4. augusta 2010 nadobudlo právoplatnosť toho istého dňa. Sťažovatelia sa v dôsledku univerzálnej sukcesie stali účastníkmi konania najneskôr 4. augusta 2010. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia mali vedomosť o tom, že ich matka je účastníčkou súdneho konania. Napriek tvrdenému pocitu krivdy a nespravodlivosti, ktorá u ich matka mala v dôsledku dlhotrvajúcemu súdnemu konaniu pretrvávajúť a tieto pocity sú prítomné aj u sťažovateľov, sťažovatelia okresnému súdu neoznámili, že sú právnymi nástupcami účastníčky konania, ktorá zomrela. Potom, ako túto okolnosť zistil sám okresný súd, sa sťažovatelia nedostavili ihneď na prvý úkon – informatívny výsluch zákonnou sudkyňou, ktorý sa mal konať 12. marca 2012, a splnomocnenie na zastupovanie pre JUDr. K. predložili až na výzvu okresného súdu. Tiež je potrebné uviesť, že právna predchodkyňa sťažovateľov a ani sťažovatelia nepodali sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu podľa § 62 ods. 1 a nasl. zákona č. 757/2004 o súdoch a o zmene a doplnení niektorých predpisov v znení neskorších predpisov, ktorú ústavný súd považuje za účinný prostriedok nápravy postupu všeobecného súdu, ktorý môže prispieť k odstráneniu nečinnosti súdov, a tým aj k urýchleniu konania (I. ÚS 222/2010 a ďalšie). Je tak potrebné skonštatovať, že aj nečinnosť sťažovateľov, resp. ich právnej predchodkyne prispela k neprimeranej dĺžke konania, hoci platí zásada, že práva platia len bdelym (vigilantibus iura). V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, sankčné, satisfakčné a pod (m. m. I. ÚS 171/2010).

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Konanie, ktoré prebieha už 18 rokov, zjavne prekračuje ústavné medze primeranosti tohto konania. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nepovažoval za potrebné poukazovať na jednotlivé prietahy v konaní

spôsobené jednak nečinnosťou, ale aj neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 656/1994 a sp. zn. 13 C 104/2007 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Vzhľadom na to, že vo veci s'ťažovateľov rozhodol okresný súd rozsudkom zo 6. novembra 2012, ústavný súd okresnému súdu vo veci konať neprikázal.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovatelia žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každému po 15 000 €.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie základného práva, hlavne s prihliadnutím na dĺžku konania osobitne s poukazom na dobu, počas ktorej boli po smrti svojej matky ako právnej predchodkyne účastníkmi konania sťažovatelia, a tiež správanie sťažovateľov, na ktoré ústavný súd už poukázal, ústavný súd považoval za odôvodnené priznať každému zo sťažovateľov finančné zadosťučinenie po 500 €, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť sťažovateľom v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním sťažovateľov advokátom v konaní pred ústavným súdom.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. I. R. v sume 512,72 €. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a

náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vznikol sťažovateľom nárok na úhradu trov za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie z 22. novembra 2012) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 13 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky, a to každý úkon po 63,58 € (základná sadzba tarifnej odmeny bola znížená o 50 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“), čo spolu s režijným paušálom 3 x 7,63 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje pre jedného sťažovateľa sumu 213,63 €. Vzhľadom na to, že advokátka sťažovateľov je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, k trovám právneho zastúpenia jedného sťažovateľa je potrebné pripočítať daň z pridanej hodnoty 20 % v sume 42,73 €, čo spolu predstavuje trovy právneho zastúpenia jedného sťažovateľa v sume 256,36 €. V prípade dvoch sťažovateľov tvorí úhrada trov právneho zastúpenia celkovo sumu 2 x 256,36 €, t. j. spolu 512,72 €.

Podanie právnej zástupkyne sťažovateľov doručené ústavnému súdu faxom 31. augusta 2012 nevyhodnotil ústavný súd podľa jeho obsahu (predloženie osvedčenia o dedičstve) ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, preto odmenu zaň nepriznal.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2013

